ВІДГУК

офіційного опонента Москаленко Наталії Василівни –

проректора з наукової діяльності Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту, доктора наук з фізичного виховання та спорту, професора

на дисертаційну роботу **Ген Янь** на тему: **«Організаційно-методичні умови формування режимів рухової активності учнів 7–9 класів в системі фізичного виховання Китайської Народної Республіки»**, подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. У Національній програмі «Здоровий Китай 2030» зазначається, що у вирішенні завдань поліпшення здоров'я населення Китаю пріоритетне місце відводиться активній політиці у вдосконаленні фізичного виховання в школах.

Основними напрямами діяльності КНР у сфері фізичної культури і спорту є: створення необхідних умов для фізичного виховання дітей і молоді з метою покращення їхнього фізичного та розумового здоров'я; забезпечення розвитку фізичної культури та спорту етнічних меншин, сприяння зростанню спортивних талантів тощо; забезпечення розвитку фізкультурної освіти та науково-дослідницької діяльності в сфері фізичної культури і спорту, впровадження наукових досягнень, технологій у практику фізкультурно-спортивної роботи.

Це стало поштовхом для створення нормативно-правової бази в сфері фізичної культури та спорту, постійного перегляду навчальних планів та програм фізичного виховання, розбудови матеріально-технічної бази, впровадження обов'язкового фізичного виховання учнів протягом всього терміну навчання в школі, забезпечення участі дітей у щоденній руховій активності в урочних та позаурочних формах, підготовки кваліфікованих кадрів.

Однак, серед нормативно-правових документів, в яких визначено належні норми рухової активності школярів, відсутні науково обґрунтовані організаційно-методичні умови формування режимів рухової активності в системі урочних і позаурочних форм занять, які спрямовані на підвищення фізичної підготовленості формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом.

Зв'язок з науковими планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016–2020 рр., згідно з темою кафедри теорії і методики фізичного виховання 3.1 «Теоретико-методичні основи вдосконалення програмно-нормативних засад фізичної підготовки дітей, підлітків і молоді» (номер державної реєстрації 0116U001626) та Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 рр., згідно з темою кафедри теорії і методики фізичного виховання 3.3 «Удосконалення системи педагогічного контролю фізичної підготовленості дітей, підлітків і молоді в закладах освіти» (номер державної реєстрації 0121U108938).

Внесок дисертанта, як співвиконавця тем полягав у науковому обґрунтуванні та розробці організаційно-методичних умов формування режимів рухової активності учнів 7–9 класів в системі фізичного виховання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Ген Янь, підтверджується значною кількістю опрацьованої науково-методичної літератури, аналізом матеріалів практичної діяльності, логікою викладення матеріалу. Це дало змогу автору виконати поставлені завдання. Для досягнення поставленої мети автором коректно визначено завдання, об'єкт і предмет дослідження, застосовано методологічну базу наукового пошуку літературних джерел вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зібраний теоретичний та емпіричний матеріал проаналізовано із використанням різноманітних методів наукового пошуку.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертантом:

- вперше обґрунтовано організаційно-методичні умови формування режимів рухової активності китайських учнів 7–9 класів у процесі фізичного виховання, що містить організаційний, реалізаційний, методичний, діяльнісний компоненти, які впливають на залучення китайських школярів до спеціально-організованої рухової активності;

- вперше науково обґрунтовано модельні характеристики режимів рухової активності учнів середньої школи та визначено чинники, що лімітують режими рухової активності китайських школярів, та дозволяють регулювати інтенсивність, спрямованість і тривалість фізичних навантажень;

- вперше обґрунтовано цілісний підхід до програмно-методичного забезпечення занять руховою активністю в освітньому середовищі, які забезпечують підвищення професійного розвитку вчителів фізичної культури, рівня поінформованості батьків з питань грамотності у фізичній культурі, залучення учнів 7-9 класів до програм занять руховою активністю;

- вперше визначено ключові фактори, які впливають на рівень професійної підготовки вчителів фізичної культури для формування мотивації у китайських школярів до спеціально-організованої рухової активності;

- уточнено дані про рівень рухової активності, фізичного розвитку та фізичної підготовленості китайських учнів 7-9 класів;

- отримали подальший розвиток дані про особливості мотивації, формування поведінкових орієнтацій до власного здоров'я та спеціально-організованої рухової активності китайських школярів.

Практична значимість результатів дослідження полягає в тому, що впроваджено організаційно-методичні умови формування режимів рухової активності учнів 7-9 класів, які дозволяють здійснювати педагогічний процес фізичного виховання КНР.

Сформульовані в дисертації висновки і пропозиції стали основою для впровадження в матеріали навчальних дисциплін освітнього процесу здобувачів вищої освіти Національного університету фізичного виховання і спорту України з дисциплін: «Педагогічна діагностика якості навчання у фізичній культурі» та «Теорія і методика фізичного виховання», про що свідчать акти впровадження.

Також основні положення, висновки та результати дослідження впроваджено в освітньо-виховний процес закладу освіти «Тетіївський ліцей №3 Тетіївської міської ради та у практику діяльності школи іноземних мов при Пекінському університеті іноземних мов, що також підтверджено актами впровадження.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Аналіз дисертації Ген Янь дозволяє констатувати, що у рукопису відсутні академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації наукових даних і експериментальних результатів. Також це підтверджено відповідними матеріалами метрологічної експертизи дисертації, проведеної фахівцями Національного університету фізичного виховання і спорту України (UNICHECK: дата перевірки 14.05.2024; ID перевірки 1016251992; ID користувача: 100011308).

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Структура дисертації відповідає її меті, завданням та складається з анотації двома мовами, змісту, переліку умовних позначень, скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 144 найменування (з них 64 – представлені іноземними (англійською та китайською) мовами), та 8 додатків. Структурні частини тексту за обсягом, змістом і глибиною аналізу збалансовані, що дає підстави зробити висновок про високий рівень дисертаційної роботи. Кожна відокремлена частина роботи завершується проміжними висновками. Матеріали дисертаційного дослідження викладено на 219 сторінках, з них основного тексту – 6,8 авт. арк. Така структура дозволила автору системно, послідовно і логічно розкрити всі питання, які мали бути розглянуті відповідно до мети та завдань дослідження.

Надані до роботи графічні матеріали, які оформлені у вигляді 59 таблиць та 15 рисунків, окрім інформаційного характеру, мають змістовне навантаження та логічно пов'язані із текстом роботи. Це дозволяє більш наочно сприйняти викладений науковий матеріал.

У вступі обґрунтовано актуальність досліджуваної теми та окреслено ступінь її розробленості; висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами; сформульовано структурні компоненти – мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані про їх апробацію, публікації.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади функціонування систем шкільного фізичного виховання» розкриваються особливості функціонування системи фізичного виховання у різних країнах. Автором у даному розділі проаналізовано стан рухової активності та фізичної підготовленості китайських школярів.

Представлені дані свідчать про зниження залученості китайських школярів до рухової активності. Тенденція до зниження рівня рухової активності та фізичної підготовленості відмічається і в інших зарубіжних країнах.

Науковці зазначають, що вирішення проблеми підвищення рухової активності полягає у створенні спеціально організованої рухової активності для забезпечення її оптимального рівня та оздоровчого ефекту занять.

Значна увага в даному розділі відведена визначенню особливостей становлення системи фізичного виховання в зарубіжних країнах і зокрема в

КНР, що дозволяє окреслити основні напрямки вдосконалення фізичного виховання в школах. А у якості об'єктивного критерію ефективності системи фізичного виховання школярів варто використовувати показник тижневого обсягу рухової активності та показник енерговитрат на рухову активність.

Результати теоретичних досліджень дозволили визначити, що існує необхідність перегляду підходів до організаційно-методичного забезпечення рухової активності дітей в умовах шкільного фізичного виховання.

У другому розділі «Методи і організація дослідження» автором представлено методи дослідження, використані у роботі, специфіку їх використання та описано організацію дослідження. Визначено контингент дослідження і представлено його характеристику. Вибір зазначених методів дослідження є адекватним для реалізації сформульованих завдань і відповідає поставленій меті дослідження. Слід зазначити, що автором коректно використані відомі наукові методи обґрунтування отриманих результатів, висновків і рекомендацій. Зокрема, було використано наступні наукові методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури, антропометричні методи дослідження, фізіологічні, методи визначення рухової активності, педагогічні методи дослідження (педагогічне спостереження, педагогічне тестування, педагогічний експеримент), методи математичної статистики. Логічною виглядає і наведена дисертантом організація дослідження.

У третьому розділі «Характеристика детермінант впливу на рухову активність китайських учнів в процесі фізичного виховання» представлено фактори, які впливають на формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом школярів КНР.

Визначення складників, які визначають ставлення китайських школярів до занять фізичною культурою і спортом показало, що предмет «Фізична культура» в школі для більшості дітей є важливим. Школярі зазначили, що для них має значення оцінка навчальних досягнень. В школах створити достатні умови для занять різними видами спорту, які викликають інтерес у учнів.

Однак, більшість школярів вказали, що оптимальною кількістю уроків фізичної культури на тиждень є 2-3 уроки. Це не може задовольнити потреби у досягненні оптимального рівня рухової активності.

Для формування мотивації до занять фізичною культурою важливим є врахування інтересів дітей. Треба відзначити, що 83,9% хлопців та 72,6% дівчат мають таку можливість. В ході дослідження були виявлені інтереси дітей

7-9 класів до різних видів рухової активності, які свідчать про необхідність реалізації потребово-мотиваційного підходу в системі фізичного виховання КНР. Опитування дозволило визначити основні критерії формування оцінок з фізичної культури.

В даному розділі представлені результати досліджень вікової динаміки показників фізичного розвитку учнів 7-9 класів.

Дослідження показників фізичної підготовленості школярів 7-9 класів показало, що існує тенденція до їх покращення у віковому аспекті. Переважна кількість учнів мають оцінки «добре» та «задовільно».

Достатньо ретельно розкриті особливості рухової активності досліджуваних хлопців і дівчат кожної вікової групи. Встановлено, що більшість учнів 12-15 років мають помірний рівень рухової активності, а з віком у них превалює малорухливий спосіб життя, що потребує вдосконалення організаційно-методичних умов формування моделей режимів рухової активності.

У четвертому розділі «Моделювання рухової активності учнів 7-9 класів в умовах шкільного фізичного виховання» науково обґрунтовані моделі режимів рухової активності дітей.

Для оцінки стану реалізації фізичного виховання в школах було проведено опитування 50 вчителів фізичної культури.

Анкетування вчителів показало, що 80% дотримуються стандартів фізичного виховання, враховують базові принципи та стандарти фізичної підготовленості, 68% віддають перевагу вирішенню оздоровчих завдань на уроках фізичної культури. Вчителі наголошують на важливості значення фізичного виховання в школах.

Значну увагу опитані приділяють програмно-нормативному забезпеченню освітнього процесу. Програми з фізичного виховання, підготовлені та укладені в школах як автономний ресурс, використовують 83,33% вчителів.

Автором проведений аналіз видів рухової активності для змістовного наповнення уроків фізичної культури та теоретичного матеріалу для покращення рівня знань учнів. Важливим в роботі вчителя є використання інформаційно-комп’ютерних технологій.

За результатами відповідей вчителів фізичної культури критеріями формування оцінки з предмету є наступні: рівень участі/активності китайських школярів, тестування набутих рухових навичок, відвідування, тестування

фізичної підготовленості, залученість до організованих занять руховою активністю у позакласній і позашкільній роботі.

В даному розділі представлено результати факторного аналізу, який дозволив визначити взаємозв'язок показників фізичного розвитку, фізичної підготовленості, рухової активності, що було покладено в основу розробки режимів моделей рухової активності учнів 7-9 класів. Серед найбільш суттєвих факторів формування режимів рухової активності було віднесено: кратність днів на рухову активність високої інтенсивності та її тривалість; кратність днів на рухову активність високої інтенсивності та її тривалість; фізичний розвиток (зріст, вага, ІМТ); тривалість рухової активності помірної інтенсивності; кратність днів на рухову активність помірної інтенсивності в поєднанні з ходьбою; тривалість рухової активності помірної і високої інтенсивності в поєднанні з ходьбою.

Результати дослідження дозволили науково обґрунтувати організаційно-методичні умови формування режимів рухової активності, які включають наступні компоненти: організаційний (вивчення освітнього середовища школи та матеріально-технічної бази; оцінка рівня рухової активності; вивчення особливостей інтересів до видів рухової активності; вивчення рівня фізичної підготовленості), реалізаційний (вибір діяльності, створення комфортних умов для здійснення діяльності, підвищення кваліфікації вчителів за відповідними видами рухової активності, вибір видів рухової активності для програми, розробка програми занять руховою активністю загальної спрямованості, рекреаційно-оздоровчої, корекційної, спортивної), методичний (планування фізкультурно-масових заходів; реалізація програм рухової активності з урахуванням рівня фізичної підготовленості, рухової активності та особливостей інтересів до неї; оцінку результативності та внесення коректив за необхідності).

У результаті дослідження зафіксовано зростання високого рівня рухової активності у хлопців та дівчат за рахунок збільшення періодичності та тривалості рухової активності високої інтенсивності в поєднанні з ходьбою рухової активності помірної інтенсивності. Помірний рівень рухової активності у хлопців і дівчат також зріс. Відмічено суттєве зменшення частки китайських школярів з низьким рівнем рухової активності. Збільшилася частка, тих хто мав нормальну масу. Зменшилася кількість школярів із задовільною оцінкою. Зазначене свідчить про ефективність запропонованих організаційно-

методичних умов формування режимів рухової активності китайських учнів 7–9 класів.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» обговорено отримані результати дисертаційного дослідження.

Уточнено дані наукових досліджень про рівень рухової активності, фізичного розвитку та фізичної підготовленості китайських учнів 7-9 класів.

Набули подальшого розвитку дані про особливості мотивації, формування поведінкових орієнтацій до власного здоров'я та спеціально-організованої рухової активності китайських школярів.

До спектра абсолютно нових наукових даних, що складають базис наукової новизни дисертації, а також є результатом виконання системного аналізу та застосування практичного досвіду з проблеми дослідження, *належать:* розробка та наукове обґрунтування модельних характеристик режимів рухової активності учнів середньої школи, визначення чинників, які лімітують рухову активність у китайських школярів та дозволяють регулювати інтенсивність, спрямованість і тривалість фізичних навантажень.

Висновки до дисертації відповідають поставленим завданням і безпосередньо випливають із попереднього аналізу. Наведені дисертантом аргументи повні, логічні та несуперечливі.

Стиль і мова дисертації. Науковий рівень дисертаційної роботи дозволяє надати виключно позитивну оцінку змісту дисертації, визнати її завершеною науковою працею, яка характеризується єдністю змісту і свідчить про суттєвий особистий внесок здобувача у практичну діяльність з фізичного виховання. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України. Робота написана державною мовою, стиль викладення матеріалу – науковий. Основні положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації в цілому характеризуються послідовністю, аргументованістю і завершеністю.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. Ознайомлення з науковим доробком здобувача за темою дисертації дає змогу стверджувати, що його наукові публікації достатньою мірою відображають основні наукові результати дисертаційної роботи відповідно до вимог. Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають нормативним вимогам, рекомендованим для повноти висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи на здобуття ступеня доктора філософії. Наведені публікації підтверджують, що наукові та практичні результати дослідження одержані автором самостійно і оприлюднені до захисту

дисертації. Основні наукові положення дисертації опубліковані у фахових наукових виданнях та матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

За матеріалами дисертації опубліковано 10 публікацій: 3 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у періодичному науковому виданні, яке проіндексоване у базі даних Scopus, 5 – апробаційного характеру, 1 – додатково відображає наукові результати дисертації.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, акцентую увагу на окремих суперечностях, спірних положеннях, що, на мою думку, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту дисертації:

1. У висновках до розділу 1 не конкретизована наукова проблема дослідження.

2. Не з'ясовано, чому на стор. 91 авторка робить висновки про фактори здорового способу життя, хоча в розділі 3.2. «Особливості фізичного розвитку учнів 7-9 класів» проводився аналіз показників фізичного розвитку китайських школярів.

3. Висновки до розділу 3 не в повній мірі розкривають результати дослідження, а саме не представлений аналіз фізичного розвитку китайських школярів.

4. У розділі 4.4. «Умови реалізації модельних характеристик рухової активності учнів 7-9 класів в системі фізичного виховання КНР» авторка зазначає, що розроблена «модель організаційно-методичних умов формування режимів рухової активності, але в завданнях і висновках вона не представлена.

5. У розділі 4.4. «Умови реалізації модельних характеристик рухової активності учнів 7-9 класів в системі фізичного виховання КНР» необхідно було б розкрити, що було покладено в основу розробки діяльнісних компонентів (організаційного, реалізаційного, методичного) моделі організаційно-методичних умов формування режимів рухової активності китайських учнів 7-9 років.

6. На наш погляд, у загальних висновках не представлені результати дослідження показників фізичного розвитку.

7. У шостому висновку до дисертації необхідно було б розкрити характер взаємозв'язків між мотивацією, режимами рухової активності та фізичним станом, як зазначено у третьому завданні дисертації.

8. У вступі, в підрозділі «Структура та обсяг дисертації» на стор. 26 автором помилково вказані літературні джерела у кількості 141, адже у «Списку використаних джерел» ми бачимо, що їх 144.

Висновок. Дисертаційна робота Ген Янь «Організаційно-методичні умови формування режимів рухової активності учнів 7–9 класів в системі фізичного виховання Китайської Народної Республіки» є кваліфікаційною науковою працею, яка виконана здобувачем особисто, має наукову новизну, характеризується новим підходом і практичною цінністю, відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти та науки України № 40 від 12.01.2017 р. (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти та науки України № 759 від 31.05.2019 р.) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (із змінами внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №341 від 21.03.2022 р.), а її автор Ген Янь заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:
доктор наук з фізичного виховання
та спорту, професор,
проректор з наукової діяльності
Придніпровської державної академії
фізичної культури і спорту — Наталія МОСКАЛЕНКО

Підпис Н. Москаленко засвідчую:
Начальник відділу кадрів — Наталія ДЕМ'ЯНОВА